

Toespraak gehouden door drs. J.D.W. Eerbeek, gevangenispredikant en voorzitter Stichting Exodus, op dinsdag 8 oktober 1991 ter gelegenheid van het 10- en 5-jarig bestaan van de Stichting Exodus

Dames en heren,

Vijf jaar geleden werd dit Exodus-huis als een halfweg-huis voor ex-gedetineerden geopend.

En tien jaar geleden begon ons werk in een kleine kelder met zo'n 20 vrijwilligers in de vorm van een Open Huis.

Exodus is ontstaan vanuit het werk van de Rooms Katholieke en Protestantse geestelijke verzorging in het gevangeniscomplex van Scheveningen.

Detentie doet veel aan mensen. Het roept persoonlijke en diepe levensvragen op. In de nabijheid zoeken de geestelijk verzorgers, samen met de mensen die zich aan hun zorgen toevertrouwen, in persoonlijke gesprekken, ~~en~~ kerkdiensten en in groepsbijeenkomsten naar woorden en wegen die het leven dragen en perspectief geven.

Het gaat om mensen die zich vaak in de marge van de samenleving bevinden.

In de ontmoeting met hen rondom de zin van het leven staan geestelijk verzorgers niet op zichzelf. Ze zijn vertegenwoordigers van religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen van buiten.

De eerste doelstelling van Exodus is om dat draagvlak van de geestelijke verzorging te versterken en te verbreden. Met andere woorden: het werk in de achterban te integreren. Zo worden gemeenschappen buiten de gevangenis betrokken op

het leven van mensen in de
gevangenis.

In dit verband werken veel vrijwilligers met de aalmoezeniers en predikanten mee. In hun participatie brengen zij tot uitdrukking, dat er een verbondenheid blijft tussen mensen, "ook als muren tussen hen zijn opgetrokken.

Naast de integratie van het gevangeniskerkewerk in de kerken buiten de gevangenis, ontwikkelde zich ook de gedachte bij te moeten dragen tot een versterking van de positie van gedetineerden na de detentie. Presentie daarbinnen is alleen dan geloofwaardig als die verbonden is met de zorg voor een begaanbare weg naar de toekomst.

Inrichtingswerkers worden geconfronteerd met een groot aantal mensen, dat regelmatig terugkeert in het justitiële circuit. Het grote percentage recidivisten baart ons ernstige zorgen. Velen hebben een groot deel van hun leven in tehuizen en daarna in detentie doorgebracht.

Bij het horen van hun levensgeschiedenissen stellen wij vast dat criminaliteit meestal niet op zichzelf bestaat. Het heeft duidelijk te maken met scheefgroei in persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling.

Het blijkt dat veel gedetineerden kansarm zijn opgegroeid op emotioneel, sociaal en maatschappelijk gebied. Velen bevinden zich met hun leven in een vicieuze cirkel, die zij op eigen kracht niet kunnen doorbreken. Vrijwel al de bewoners die in de afgelopen jaren bij ons hebben gewoond, hadden weinig of

geen opleiding. Het ontbrak hen op vitale punten aan elementaire sociale vaardigheden. Hun leven was zonder enige structuur. De meesten hadden een verslavingsverleden. Familierelaties ontbraken of ze waren problematisch.

Enerzijds betekent het scheppen van een toekomstperspectief voor gedetineerden het werken aan een maatschappelijk klimaat, waarin bereidheid is hen concrete nieuwe kansen te geven, en hen niet gevangen te houden in het verleden.

Anderzijds is er, gezien de persoonlijke problematiek, gerichte opvang en begeleiding noodzakelijk om achterstanden weg te werken en ontplooiingsmogelijkheden te vergroten.

Nazorg wordt zo ook tot voorzorg, *omdat door criminaliteit kan worden voorkomen*

Op het gebied van de nazorg werkt Exodus samen met andere hulpverleningsinstellingen, waaronder de Reclassering. Haar eigen werk ziet Exodus als aanvullend op wat anderen reeds doen.

In de afgelopen jaren zijn drie specifieke nazorgprojecten ontwikkeld. Daaraan liggen de volgende gedachten ten grondslag.

- ① *In de eerste plaats* De kerken als brede beddingen, waarin mensen in een zingevend verband het leven met elkaar delen, moeten betrokken worden bij het scheppen van kansen voor mensen in achterstandsposities. Hulpverlening krijgt een extra dimensie met deze integratie in samenlevingsverbanden. Deze integratie wordt onder meer concreet door de inzet van vrijwilligers ~~vanuit de kerken~~ bij de uitvoering van de nazorgprojecten.

Wij denken dat deze benadering ook aansluit bij het beleid van sociale vernieuwing.

2. In de tweede plaats is het gezien de problematiek van onze doelgroep noodzakelijk vrijwilligerswerk te verbinden met gedegen professionaliteit. Daarom blijven wij werken aan de opbouw van een goed gekwalificeerde staf medewerkers, en zoeken wij samenwerking met allen die met dezelfde doelgroep werkzaam zijn.

3. In de derde plaats is een uitgangspunt van Exodus dat voor veel mensen die met justitie in aanraking zijn gekomen een samenhangend begeleidingsaanbod noodzakelijk is. Niet van het ene lóket naar het andere, maar zoveel mogelijk eenduidigheid.

In onze projecten bieden wij begeleiding in wonen, werken, relaties en zingeving. Onze begeleiders proberen in een persoongericht begeleidingsplan deze aspecten van het leven met elkaar in evenwicht te houden, uiteraard in samenwerking met anderen.

In de vaak chaotische levenswerkelijkheid van onze doelgroep is een door een persoonlijk begeleider gecoördineerde begeleiding van groot belang.

De nazorgprojecten kunnen als volgt worden omschreven.

1. Het Open Huis als eetcafe

Dit is vier dagen per week geopend en wordt gerund door vrijwilligers. Het is een laagdrempelig aanloopcentrum waar mensen kunnen binnenlopen voor een warme maaltijd, ontmoeting en ontspanning. Contacten met pastores en vrijwilligers kunnen er na de detentie worden voortgezet. Per keer zijn er zo'n 20 a 30 bezoekers.

Het heeft een open karakter, want niet alleen ex-gedetineerden, maar ook buurtbewoners, ouderen, kamerbewoners en studenten maken van het cafe' gebruik.

2. Het Huis voor Begeleide Kamerbewoning

In het Huis voor Begeleide Kamerbewoning kunnen 9 mensen een jaar lang onder begeleiding wonen. Aan het huis zijn 5 beroepskrachten als begeleider verbonden. Tijdens de detentie wordt een individueel begeleidingsplan opgesteld. Roel de Bruyn zal straks nader op de inhoud van de begeleiding ingaan.

3. Het werkervaringsproject

Sedert twee jaar is met het Huis voor Begeleide Kamerbewoning een werkervaringsproject verbonden. Het is een fietsenmakerij en de bewoners werken daar in principe de eerste twee maanden van hun verblijf in huis. De ervaring leerde dat een directe overgang vanuit ons woonproject naar vrijwilligerswerk, studie of betaald werk buiten de deur een té grote stap was. Discipline opbrengen voor een eigen dagritme moet je leren en het vermogen om zelfstandig op een werkplek te

functioneren moet eerst ontwikkeld worden. Het werkervaringsproject is bedoeld om onze bewoners toe te rusten voor een dagbezigheid in onze samenleving.

Tenslotte.

De projecten draaien nu tien en vijf jaar. Een goed moment voor een evaluatie.

1. Het is hoopgevend om vast te stellen, dat veel vrijwilligers, donateurs, kerken, fondsen en de overheid gemotiveerd konden worden om wat in de kleinschaligheid van 20 vrijwilligers begon, uit te doen bouwen tot een in het hulpverleningscircuit gekend en gewaardeerd nazorgprogramma, met 8 beroepskrachten en een groot aantal vrijwilligers.

2. Het financieel draagvlak onder het project blijft kwetsbaar. Veel tijd en energie moet nog steeds gestoken worden in fondsenwerving. Wij hopen dat met het oog op de continuïteit van het project de financiële basis versterkt zal kunnen worden.

3. De ervaringen in de aanmeldingen hebben aangetoond dat er vanuit de gevangenis grote behoefte is aan een dergelijk nazorgprogramma. Via een gerichte begeleiding is het mogelijk gebleken bewoners naar een nieuwe levenssituatie te begeleiden.

In de afgelopen 5 jaar hebben 56 mensen bij ons in huis gewoond. Het is gegaan met vallen en opstaan.

Zwaar, want er moet nogal wat worden gepresteerd. Maar

het existentiële

misschien is wel het meest wezenlijke nooit te meten in statistieken: dat je korter of langer, in ieder geval een periode in je leven, ervaart dat je iemand bent met een naam en een gezicht.

Een bosje bloemen als je komt,
een feest omdat je jarig bent...

Toespraak, gehouden door drs. J.D.W. Eerbeek,
gevangenispredikant en voorzitter Stichting Exodus,
op dinsdag 8 oktober 1991
ter gelegenheid van het 10- en 5-jarig bestaan
van de Stichting Exodus